

KOMITET DO SPRAW RADIA I TELEWIZJI
„POLSKIE RADIO I TELEWIZJA”
OŚRODEK BADANIA OPINII PUBLICZNEJ I STUDIÓW PROGRAMOWYCH

00-950 Warszawa, skr. pocztowa 46, tel. 47-87-92, 43-46-51

Nr 9/361

1985 luty

Egz.nr.....

Komunikat z badań

STOSUNKI PAŃSTWO KOŚCIÓŁ W OPINII SPOŁECZNEJ

W dniach 18 i 19 lutego 1985 r. Ośrodek Badania Opinii Publicznej i Studiów Programowych PR i TV przeprowadził sondaż opinii na temat spraw związanych z działalnością kościoła katolickiego w Polsce.

Badanie zrealizowano na losowo dobranej próbie, reprezentatywnej dla ogółu dorosłych mieszkańców Polski; wyniki tego badania są porównywalne do rezultatów badań dotyczących tej samej problematyki, przeprowadzonych w latach ubiegłych.

Głównym celem sondażu było poznanie społecznych opinii o obecnych stosunkach między państwem a kościołem oraz opinii o orientacji politycznej kościoła i kleru katolickiego.

Rezultaty odpowiedzi na pytanie dotyczące swobody prowadzenia w Polsce działalności religijnej przez władze kościelne i duchowieństwo wskazują, że w opinii przeważającej większości społeczeństwa, swoboda taka istnieje. Warto jednak zwrócić uwagę, że w opiniach na ten temat zachodziły w ciągu ostatnich siedmiu lat pewne zmiany, które obrazuje poniższe zestawienie:

Dane w %

Czy kościół ma swobodę w prowadzeniu działalności religijnej:

	<u>1978</u>	<u>1983</u>	<u>luty 1985</u>
- tak	74	52	72
- raczej tak	13	36	15
- raczej nie	7	5	7
- nie	2	2	2
- trudno powiedzieć	4	5	4

O ile więc łącznie odpowiedzi oceniających pozytywnie możliwości prowadzenia przez kościół działalności duszpasterskiej, udzielał w poszczególnych latach identyczny odsetek badanych, to jednak w roku 1983 zaobserwowano przesunięcie znacznej liczby głosów z pozycji

zdecydowanie pozytywnej na umiarkowanie pozytywną. W roku bieżącym odsetek ocen zdecydowanie pozytywnych wzrósł do poziomu notowanego w roku 1978.

Z bardzo szerokim postrzeganiem swobody, jaką posiada kościół dla prowadzenia działalności religijnej idzie w parze niemal powszechnie wyrażane przekonanie o pełnych możliwościach zaspokajania przez wierznych w Polsce ich potrzeb religijnych. Opinię taką wyraziło 91% ogółu /w tym 78% wyraziło ją w sposób zdecydowany/, negowało zaś możliwości zaspokajania potrzeb religijnych 4%, a 5% nie wyraziło swojej opinii w tej kwestii.

Omawiany sondaż wykazał, że aktualne stosunki między państwem a kościołem oceniane są obecnie znacznie gorzej aniżeli oceniane były one w roku 1978 i 1983. Pełny rozkład opinii w tej sprawie przedstawia się następująco:

Obecne stosunki między państwem a kościołem ocenione zostały jako:	Dane w %		
	<u>1978</u>	<u>1983</u>	<u>luty 1985</u>
- bardzo dobre	8	5	3
- dobre	46-85	41-81	26-57
- poprawne	31	35	28
- niezbyt dobre	9	11	27
- niedobre	1-10	1-12	5-36
- złe	0	0	4
- trudno powiedzieć	5	7	7

Zarówno w roku 1978 jak i w roku 1983 znaczną większością głosów oceniano stosunki państwo-kościół pozytywnie, a odsetek osób oceniających krytycznie stan tych stosunków był niewielki. W lutym 1985 r. ponad jedna trzecia ogółu badanych skłonna była wyrazić opinię, że między państwem a kościołem istnieje konflikt.

Istotnym przemianom w porównaniu do roku 1983 uległy również opinie o tym, czyje działania - państwa czy kościoła - są powodem konfliktów w stosunkach państwo-kościół. Zdaniem ankietowanych osób konflikty powodowane są:

	Dane w %		
	<u>1978</u>	<u>1983</u>	<u>luty 1985</u>
- działaniami państwa	14	21	15
- działaniami kościoła	8	3	10
- działaniami obu stron w równej mierze	36	38	53
- trudno powiedzieć	42	38	22

Powyższy rozkład wskazuje, że w ciągu ostatnich lat zwiększyła się, zdaniem badanych, konfliktogenna rola kościoła katolickiego we wzajemnych stosunkach między państwem a kościołem.

Aby uzyskać informację jak, w opinii społecznej, postrzegana jest orientacja polityczna kościoła katolickiego, zadawano w sondażach z roku 1983 i 1985 pytanie, czy kościół, zdaniem badanych, popiera rząd czy też popiera opozycję. Rozkłady opinii, jakie uzyskano w poszczególnych latach przedstawiały się następująco:

Dane w %

Kościół w obecnej sytuacji politycznej:	<u>1983</u>	<u>luty 1985</u>
- raczej popiera rząd	20	11
- raczej popiera tych, którzy są przeciwni rządowi	4	10
- czasem popiera rząd, a czasem opozycję	30	43
- powstrzymuje się od wystąpień politycznych	27	16
- trudno powiedzieć	19	20

Zmiany jakie nastąpiły w opiniach dotyczących tej kwestii w ciągu ostatnich dwóch lat, scharakteryzować można następująco:

- zmalał odsetek badanych przypisujących kościołowi rolę apolitycznej i neutralnej instytucji

- obecnie mniej osób niż w roku 1983 skłonnych jest określić stanowisko kościoła jako prorządowe, więcej zaś jako popierające opozycję.

- jeszcze wyraźniej niż w roku 1983 dominuje pogląd określający postawę polityczną kościoła jako zmienną, niezdecydowaną i uzależnioną od okoliczności.

Wyniki sondażu z lutego 1985 r. wskazują na rosnący krytycyzm społeczeństwa w stosunku do faktów podnoszenia przez niektórych przedstawicieli duchowieństwa treści politycznych w wygłaszanych kazaniach. Wyniki odpowiedzi na zadane w sposób alternatywny pytanie były następujące:

	Dane w %	
	<u>1983</u>	<u>luty_1985</u>
- księża nie powinni w kazaniach poruszać spraw politycznych	53	65
- nie ma nic złego w poruszaniu przez księży spraw politycznych w kazaniach	39	26
- brak opinii	8	9

O ile w 1983 roku prawie 2/5 ogółu akceptowało pozareligijne treści kazań, o tyle w roku bieżącym zwolennicy włączania do kazań wątków politycznych stanowią 1/4 ogółu i są w zdecydowanej mniejszości.

Kontynuując kwestię treści politycznych w publicznych wystąpieniach duchownych katolickich zapytano respondentów czy zdarzają się, ich zdaniem, przypadki opozycyjnych, antyrządowych wystąpień księży. Porównanie odpowiedzi uzyskanych w roku 1983 i 1985 wskazuje, że obecnie przypadki takie są przez społeczeństwo dostrzegane w większym stopniu niż dwa lata temu:

	Dane w %	
Czy zdarza się, że księża w swych kazaniach występują czasem przeciw rządowi?	<u>1983</u>	<u>luty_1985</u>
- tak	34	46
- nie	44	29
- trudno powiedzieć	22	25

Istotnym zmianom uległy również poglądy na to, jak powinny postępować władze w przypadku antyrządowych wystąpień księży katolickich. O ile w roku 1983 przeważali zwolennicy niereagowania władz w jakikolwiek sposób, to w roku 1985 są oni już w mniejszości. A oto porównanie rozkładów głosów w tej kwestii z roku 1983 i 1985:

Dane w %

		zgadza się z tym poglądem	nie zgadza się z tym poglądem	brak opinii
- władze powinny pomijać milczeniem antyrządowe wystąpienia księży i nie reagować w ogóle	rok 1983	40	33	27
	rok 1985	25	53	22

Jeżeli chodzi o sposób reagowania przez władze na antyrządowe wystąpienia księży opinie były następujące:

Dane w %

		zgadza się z tym poglądem	nie zgadza się z tym poglądem	brak opinii
- powinno się ich pociągać do odpowiedzialności prawnej, jeśli naruszają obowiązujące przepisy	rok 1983	33	39	28
	rok 1985	52	26	22
- powinno się to krytykować w prasie, radiu i telewizji	rok 1983	28	48	24
	rok 1985	40	40	20

Tak więc częściej postuluje się stosowanie sankcji prawnych w stosunku do księży, których wystąpienia antyrządowe stoją w sprzeczności z obowiązującymi przepisami, aniżeli publiczne piętnowanie tych księży w środkach masowego przekazu.